

КОМПЕТЕНЦІЯ УПРАВЛІНЬ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Олег Олександрович САХОН,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Згідно з частиною другою статті 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [1].

Щодо сутності компетенції, то слід навести позицію О. Синкової про те, що «загалом, компетенцію доцільно визначати як сукупність повноважень відповідного органу для виконання покладених на нього завдань» [2].

С. Серьогіна зазначає, що «компетенцією органів публічної влади є сукупність закріплених у нормативно-правових актах предметів відання та повноважень органів публічної влади, шляхом встановлення яких фіксується обсяг та зміст діяльності владних суб'єктів» [3, с. 46].

Водночас компетенція на особистісному рівні пов'язана з компетентністю як здатністю або мінімальною здатністю щось робити; розумовою та фізичною здатністю виконувати поставлене завдання. У той час як контекст визначає конкретний запит, основною вимогою, спільною для всіх показників компетентності, є базове усвідомлення своєї ідентичності, стану, оточення та ідентичності інших [4].

Як стверджує А.М. Богуш, «компетентність – це комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку: знання, вміння, навички, креативність (здатність творчо вирішувати завдання: складати творчі розповіді, малюнки і конструкції за задумом), ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль. Компетентність має вікові характеристики, які розглядаються як орієнтовні показники розвитку особистості на кожному віковому етапі, базисні характеристики компетенції певного виду діяльності (мовленнєвої, художньої, пізнавальної, музичної, конструкторської)» [5, с. 161]. Так, компетентність є основою органічного поєднання знань, умінь та навичок окремої особи з інституційними можливостями їх застосування та вдосконалення у публічній службі в межах наданої компетенції. У цьому контексті слід зазначити, що для формування та розвитку компетентності публічних службовців важливим є існування інституційних можливостей, а не інституційних бар'єрів, пов'язаних з надлишковою бюрократизацією, корумпованістю та вкоріненою в повсякденних процесах недоброчесністю.

Важливого значення в контексті осмислення феномену компетенції набуває контроль з боку громадянського суспільства, який забезпечує баланс між ефективністю в системі публічної влади та ефективністю з огляду на реальні потреби, інтереси та цінності громадськості. У сфері ж безпеки

та оборони така діяльність розглядається крізь призму так званого цивільного контролю. Так, Законом України «Про національну безпеку України» визначається провідна роль цивільного контролю в ході забезпечення національної безпеки держави, зокрема вказується на те, що «у межах повноважень, наданих відповідно до Конституції України, сектор безпеки і оборони підлягає демократичному цивільному контролю» [6].

Як зазначають окремі американські науковці, цивільний контроль над армією займає центральне місце у виробленні політики безпеки, гарантуючи, що цивільні посадовці та обрані лідери контролюватимуть і вирішуватимуть військові справи. Коли військовослужбовці вважають військову культуру вищою, вони, швидше за все, вважатимуть цивільних політичних лідерів нелегітимними і, у свою чергу, сприятимуть діям, які підривають цивільний контроль [7, с. 623]. Так, чітке визначення обсягу компетенції того чи іншого суб'єкта забезпечення національної безпеки має базуватися на врахуванні механізмів цивільного контролю та ризиків, що можуть бути пов'язані з його здійсненням.

При цьому компетенція того чи іншого органу публічної влади та посадової особи може залежати від дії особливого правового режиму, зокрема воєнного стану, в умовах якого обсяг компетенції може бути розширений за рахунок виникнення невластивих для мирного часу проблем та викликів.

Водночас у діяльності Національної гвардії України категорія «компетенція» набуває принципово нового змісту. Д.О. Горбач у цьому контексті зазначає, що «під компетенцією Національної гвардії України слід розуміти встановлену законодавством України та підзаконними актами сукупність повноважень (прав та обов'язків) покладених на неї в рамках певних предметів відання. Перший елемент компетенції Національної гвардії України – це її права та обов'язки, пов'язані із участю у суспільних відносинах. Другий елемент – це правове закріплення кола об'єктів, предметів, справ, відносин, на які поширюються її повноваження» [8, с. 134].

Слід зважати і на те, що важливу роль у тлумаченні та роз'ясненні ряду питань, пов'язаних із обсягом компетенції управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України як суб'єктів забезпечення національної безпеки, відіграє доктрина діяльності Національної гвардії України, згідно з якою сукупність прав та обов'язків останніх, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки, умовно поділяється на дві групи: забезпечення воєнної безпеки та забезпечення державної безпеки.

Так, компетенцією управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України як суб'єктів забезпечення національної безпеки є визначена на рівні законів України, підзаконних нормативно-правових актів, доктрини діяльності Національної гвардії України система взаємопов'язаних прав та обов'язків у сфері забезпечення національної безпеки, а саме державної та воєнної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-вр // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Синкова О. До питання правового статусу органу виконавчої влади. *Правничий часопис Донецького університету*. 2008. № 1. С. 60–65.
3. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С.Г. Серьогіної. Харків: Право, 2005. 256 с.
4. Competence // Cornell Law School: сайт. URL: <https://www.law.cornell.edu/wex/competence>.
5. Богуш А.М. Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників // У кн. Педагогічна і психологічна науки в Україні. Том 2 Дидактика, методика, інформаційні технології. Київ: Педагогічна думка, 2007. С.155-170.
6. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
7. Brooks R., Grewal S. "Twice the Citizen": How Military Attitudes of Superiority Undermine Civilian Control in the United States. *Journal of Conflict Resolution*. 2022. № 66 (4-5). pp. 623-650.
8. Горбач Д.О. Компетенція Національної гвардії України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 1. Том 2. С. 132-136.